

Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων

Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Δημοσιονομικός Σχεδιασμός σε Περιβάλλον Υψηλής Αβεβαιότητας

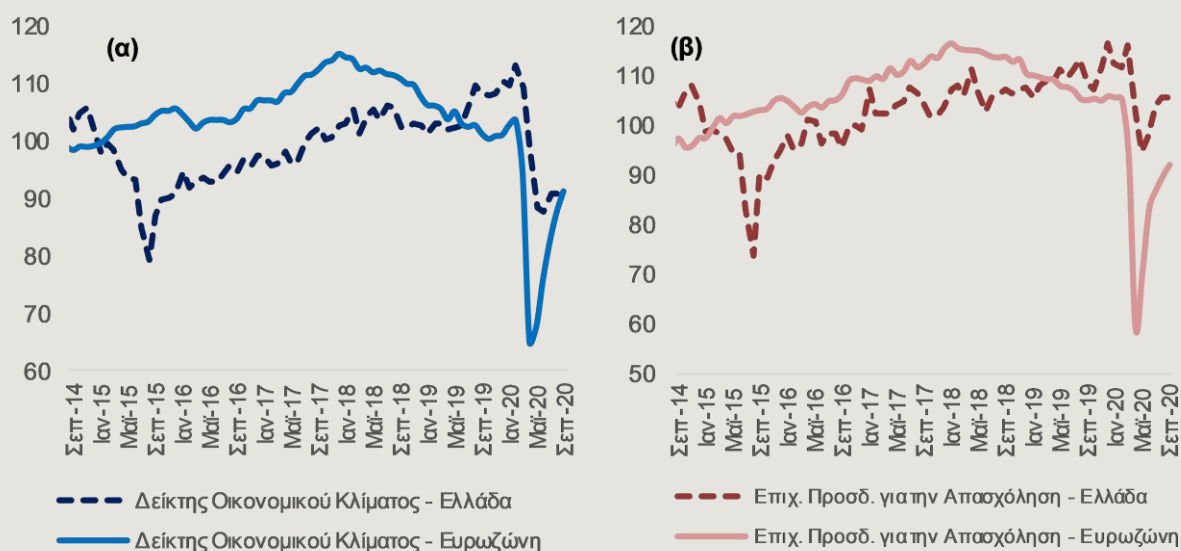
Τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν την περασμένη εβδομάδα για το δείκτη οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα (ESI) αποτυπώνουν την εκ νέου αύξηση της αβεβαιότητας σχετικά με την πορεία της πανδημίας και κατ' επέκταση της εγχώριας οικονομίας, καθώς σημειώθηκε ελαφρά επιδείνωση τον Σεπτέμβριο, στις 89,5 μονάδες, από 90,7 μονάδες τον Αύγουστο. Επιπλέον, για πρώτη φορά έπειτα από δεκατέσσερις μήνες, ο ESI στην Ελλάδα σημείωσε χαμηλότερη επίδοση από το μέσο όρο της Ευρωζώνης (91,1 μονάδες), ο οποίος ανέκαμψε κατά περίπου 70%, μετά από τη ραγδαία πτώση που κατέγραψε το δίμηνο Μαρτίου-Απριλίου (Γράφημα 1α).

Ο αυξημένος βαθμός αβεβαιότητας αναφορικά με την εξέλιξη της πανδημίας και τις επιπτώσεις της στην πορεία της ελληνικής οικονομίας, αντανακλάται στην κατάρτιση των βασικών μεγεθών του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021. Σύμφωνα με το Προσχέδιο που κατατέθηκε αυτήν την εβδομάδα στη Βουλή, η εκτίμηση για το ΑΕΠ, του τρέχοντος έτους είναι ότι θα συρρικνωθεί κατά 8,2%, ενώ το 2021, αναμένεται να ανακτήσει πάνω από τα 4/5 των απωλειών του 2020. Ως εκ τούτου και υπό την προϋπόθεση της εισροής σημαντικού μέρους των ευρωπαϊκών κονδυλίων εντός του επόμενου έτους, στο πλαίσιο των προγραμμάτων στήριξης της ευρωπαϊκής οικονομίας, ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ το 2021 αναμένεται να διαμορφωθεί σε 7,5%. Όπως αναφέρει, ωστόσο, το Προσχέδιο του Προϋπολογισμού, σε περίπτωση παράτασης του επιδημιολογικού φαινομένου μέτριας έντασης, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2021, ο ρυθμός μεγέθυνσης το επόμενο έτος, θα είναι μειωμένος κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες (Γράφημα 4).

Το σχήμα της υφεσιακής διαταραχής το 2020 και η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας το 2021, θα εξαρτηθούν από ορισμένους, κρίσιμους παράγοντες:

Πρώτον, από το σύνολο της άμεσης και έμμεσης **συμβολής του τουρισμού στην ελληνική οικονομία**,

Εξέλιξη Δεικτών Οικονομικού Κλίματος και Επιχειρηματικών Προσδοκιών για την Απασχόληση, σε Ελλάδα και Ευρωζώνη

ΓΡΑΦΗΜΑ 1

Πηγή:
Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

καθώς οι εκτιμήσεις - βάσει διαφόρων μελετών – ποικίλουν σημαντικά¹.

Δεύτερον, από την **εξέλιξη της πανδημίας στο άμεσο χρονικό διάστημα** και την ενδεχόμενη ενεργοποίηση περαιτέρω μέτρων περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας, με σκοπό τον περιορισμό της εξάπλωσής της.

Τρίτον, από την **εύρεση μιας αποτελεσματικής θεραπείας ή/και ενός ασφαλούς εμβολίου**, καθώς και από τη χρονική στιγμή διάθεσης αυτών. Είναι ιδιαίτερα κρίσιμο για την πορεία της ελληνικής οικονομίας, εάν το εμβόλιο κατά του ιού θα είναι διαθέσιμο πριν από τον Απρίλιο του 2021, δηλαδή πριν από την έναρξη της τουριστικής περιόδου της επόμενης χρονιάς.

Τέταρτον, από την **αποτελεσματικότητα των δημοσιονομικών μέτρων στήριξης** που έχει ήδη ανακοινώσει η Κυβέρνηση, δηλαδή από το ύψος της θετικής επίδρασής τους στην οικονομία.

Πέμπτο, από το **ποσοστό απορρόφησης των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης** κατά το 2021.

Μέτρα Στήριξης, Δημοσιονομικό έλλειμμα και Χρέος: Προϋπολογισμός 2021

Η πτώση της οικονομικής δραστηριότητας κατά το τρέχον έτος, αλλά και τα μέτρα που έλαβε η ελληνική κυβέρνηση με σκοπό την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, όπως οι αναστολές πληρωμών φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, η μείωση της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος, αλλά και η παροχή αποζημίωσης ειδικού σκοπού, προς τους εργαζόμενους των κλάδων που έχουν πληγεί από την πανδημία, η στήριξη των ανέργων κ.λπ., αναμένεται να έχουν σημαντική επίπτωση και στα δημοσιονομικά μεγέθη της οικονομίας. Συγκεκριμένα, τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, μετά από τη μείωση των επιστροφών φόρων, εκτιμάται ότι θα αποκλίνουν κατά 8,3%, σε σύγκριση με το στόχο του Προϋπολογισμού 2020, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες θα είναι αυξημένες, σχεδόν κατά 20%. Στο Γράφημα 2 επιχειρούμε να αποκωδικοποιήσουμε και να απεικονίσουμε τα μέτρα αυτά διακρίνοντάς τα, ανάμεσα σε εκείνα που υλοποιούνται εντός του τρέχοντος έτους και σε εκείνα που εγγράφονται στο 2021, καθώς και μεταξύ εκείνων που συνδέονται με την αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης και των υπολοίπων. Επιπλέον στο Γράφημα 3 παρατίθεται η ανάλυση των παρεμβάσεων που αφορούν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας και επιδρούν στα έσοδα και τις δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης. Το συνολικό ύψος των παρεμβάσεων είναι Ευρώ 24,2 δισ., εκ των οποίων Ευρώ 21,5 δισ. αφορούν το 2020 (συμπεριλαμβάνοντας τη μόχλευση των χρηματοοικονομικών εργαλείων ύψους Ευρώ 5,9 δισ.), και Ευρώ 2,7 δισ. το 2021.

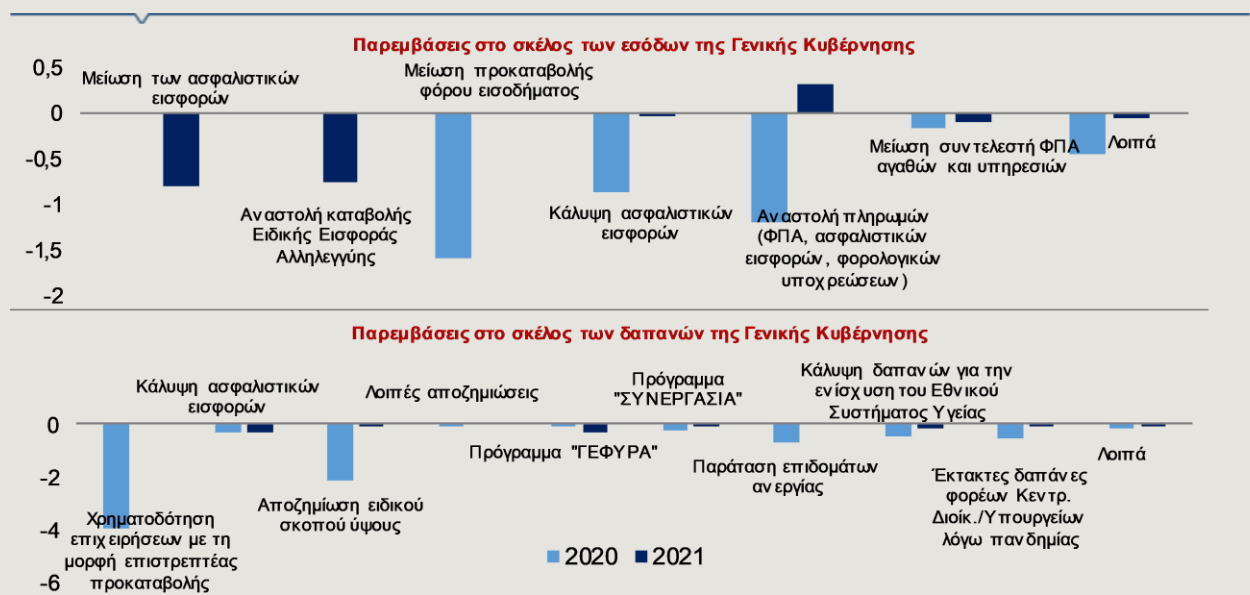
Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 6,2%, έναντι αρχικής εκτίμησης για πλεόνασμα 3,6% του ΑΕΠ (Γράφημα 4), του Σχεδίου Προϋπολογισμού 2020. Η εν λόγω εκτίμηση εξακολουθεί να ενέχει ένα βαθμό αβεβαιότητας, παρά το γεγονός ότι διανύουμε ήδη το τελευταίο τρίμηνο του έτους, η οποία πηγάζει από την εξέλιξη της πανδημίας στο άμεσο χρονικό διάστημα. Αξίζει να σημειωθεί, ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ-27 έχουν ήδη ανακοινώσει ότι θα εφαρμοστεί πλήρης δημοσιονομική ευελιξία,

Δημοσιονομικές Παρεμβάσεις, 2020-2021 (σε Ευρώ δισ.)

ΓΡΑΦΗΜΑ 2

Πηγή:
Υπουργείο
Οικονομικών
(Προσχέδιο
Κρατικού
Προϋπολο-
γισμού 2021)

ΓΡΑΦΗΜΑ 3
Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19 στην ελληνική οικονομία την περίοδο 2020-2021 (σε Ευρώ δισ.)

Πηγή:
Υπουργείο Οικονομικών (Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2021)

Σημείωση:

Τα ανωτέρω μέτρα στήριξης της οικονομίας παρατίθενται στον Πίνακα 2.5, σελ. 51 του Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021

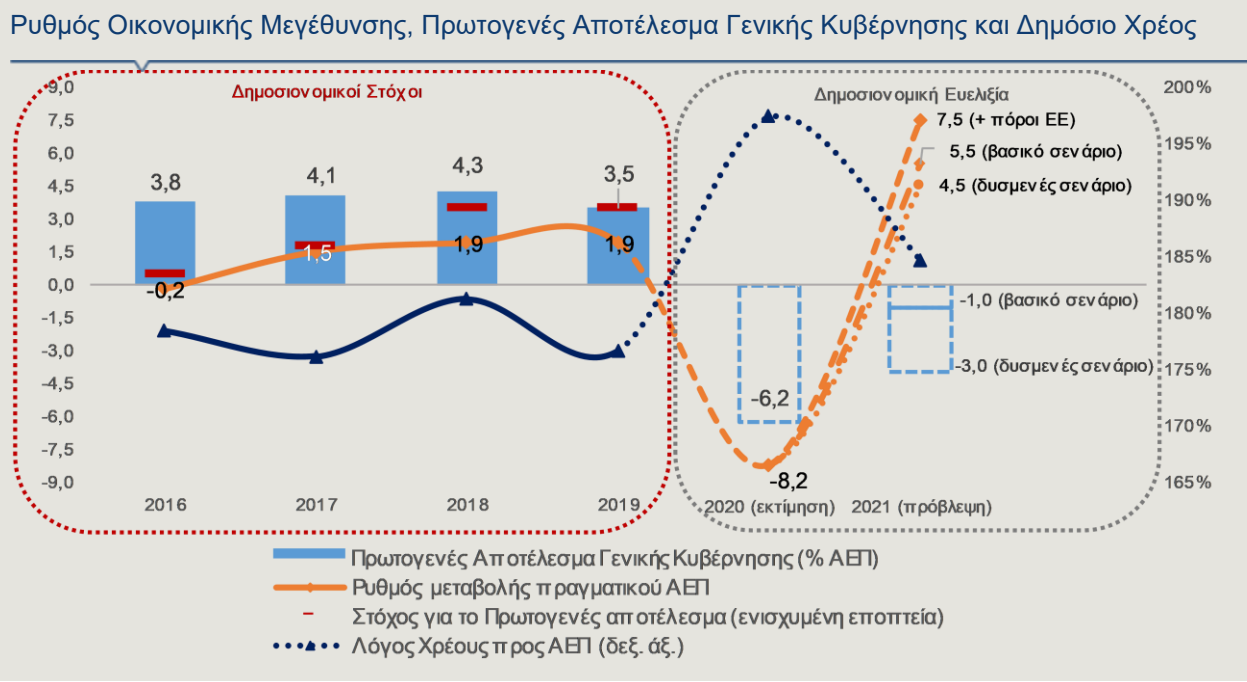
τόσο για το 2020, όσο και για το 2021, για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες και επομένως δεν θα ισχύσει ο στόχος για πλεόνασμα 3,5% (σύμφωνα με τον ορισμό της ενισχυμένης εποπτείας) όπως τα προηγούμενα έτη.

Σημαντικό ρόλο, τόσο για την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας, όσο και για την επίτευξη ενός βελτιωμένου δημοσιονομικού αποτελέσματος το 2021, αναμένεται να διαδραματίσουν οι ευρωπαϊκοί πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και του προγράμματος "React EU". Συγκεκριμένα, τα εν λόγω κονδύλια, σύμφωνα με την τελική πρόβλεψη του προσχεδίου του Προϋπολογισμού 2021, αναμένεται να προσθέσουν δύο μονάδες στην αύξηση του ΑΕΠ το 2021, η οποία θα διαμορφωθεί -όπως προαναφέρθηκε- μεταξύ 4,5% και 7,5% (Γράφημα 4). Η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας το 2021 εκτιμάται ότι θα προέλθει από την αξιοσημείωτη άνοδο των εξαγωγών υπηρεσιών, αλλά και των επενδύσεων, λόγω της αξιοποίησης των κοινοτικών πόρων. Παράλληλα, προβλέπεται ότι θα ανακάμψει και η ιδιωτική κατανάλωση, στηριζόμενη στην αύξηση της απασχόλησης (2021: +5,2%, σε εθνολογιστική βάση, Γράφημα 5).

Σε αυτό σημείο αξίζει να αναφερθεί, ότι ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών για την Απασχόληση (ΕΕΙ) στην Ελλάδα τον Σεπτέμβριο, ήταν ο υψηλότερος μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27, υπερβαίνοντας σημαντικά και τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο (105,3 μονάδες έναντι 91,8 μονάδες σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη, Γράφημα 1β). Οι καλές επιδόσεις του δείκτη ΕΕΙ στην Ελλάδα, πιθανότατα βασίζονται στην επίδραση των στοχευμένων μέτρων που έθεσε σε εφαρμογή η Ελληνική Κυβέρνηση (π.χ. παράταση της δυνατότητας προσωρινής αναστολής συμβάσεων εργασίας σε κλάδους που εξακολουθούν να πλήττονται από την πανδημία, πρόγραμμα «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» για την εποχική απασχόληση κ.λπ.). Επιπλέον, δεδομένου ότι σε σημαντικούς κλάδους της οικονομίας, όπως ο τουρισμός, η απασχόληση έχει κατά βάση εποχικό χαρακτήρα, οι βελτιωμένες προσδοκίες, ενδεχομένως, αποτυπώνουν την αισιοδοξία για ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και επομένως της απασχόλησης, κατά το επόμενο έτος.

Επιπρόσθετα, το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 1% του ΑΕΠ, σύμφωνα με την τελική πρόβλεψη του Προσχεδίου και 3% αντίστοιχα, βάσει του δυσμενούς σεναρίου, λαμβάνοντας δηλαδή υπόψη επιπρόσθετες δημοσιονομικές παρεμβάσεις, οι οποίες θα υιοθετηθούν σε περίπτωση παράτασης του επιδημιολογικού φαινομένου, το δεύτερο τρίμηνο του 2021. Προϋπόθεση για την επίτευξη ενός βελτιωμένου σε σύγκριση με το 2020 δημοσιονομικού αποτελέσματος, ωστόσο, θα είναι η αύξηση των δημοσίων εσόδων, παρά την εφαρμογή των πρόσθετων μέτρων φορολογικής ελάφρυνσης που έχει ανακοινώσει η Κυβέρνηση για το 2021 (μείωση ασφαλιστικών εισφορών και κατάργηση εισφοράς αλληλεγγύης για τον ιδιωτικό τομέα, επέκταση της μείωσης του ΦΠΑ σε διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών κλάδων που πλήττονται από την πανδημία κ.λπ.) και της παράτασης ορισμένων παρεμβάσεων λόγω COVID-19 που ξεκίνησαν το 2020 (Γραφήματα 2, 3).

ΓΡΑΦΗΜΑ 4

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών (Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2021), ΕΛΣΤΑΤ, Τράπεζα της Ελλάδος

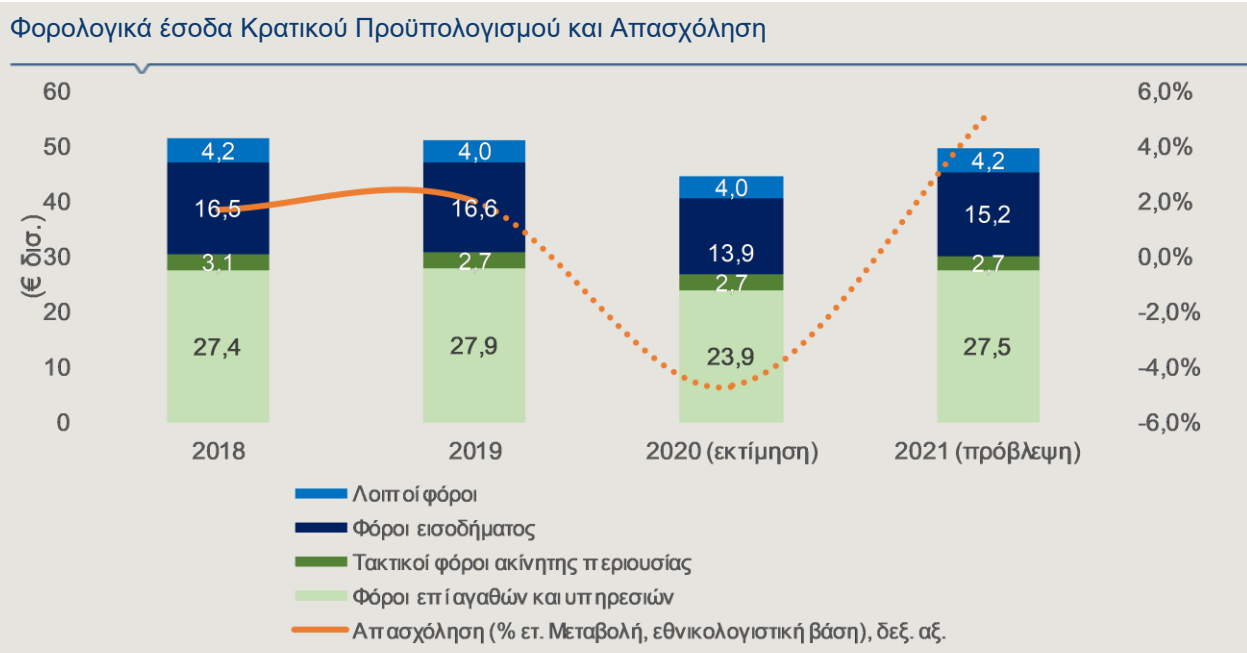
Σημείωση:

Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης αποδίδεται σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας.

Στο Γράφημα 5 παρουσιάζεται η διάρθρωση των φορολογικών εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού, για τα έτη 2018-2021. Όπως παρατηρείται στο γράφημα, τα φορολογικά έσοδα εκτιμάται ότι θα αυξηθούν συνολικά κατά Ευρώ 5,0 δισ. το 2021 και θα διαμορφωθούν σε Ευρώ 49,5 δισ. Η άνοδος αυτή, αναμένεται να προέλθει από την αύξηση των εσόδων, πρωτίστως, από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών (+Ευρώ 3,5 δισ.) και δευτερευόντως, από φόρους εισοδήματος, νοικοκυριών και επιχειρήσεων (+Ευρώ 1,3 δισ.). Από την άλλη πλευρά, οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού, θα είναι χαμηλότερες το 2021, σε σύγκριση με το τρέχον έτος, καθώς προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν σε Ευρώ 63,9 δισ., έναντι Ευρώ 68,5 δισ. το 2020. Στην εν λόγω εκτίμηση, ωστόσο, έχει ενσωματωθεί η υπόθεση ότι δεν θα προκύψουν έκτακτες δαπάνες, λόγω δυσμενούς εξέλιξης της πανδημίας.

Τέλος, σε ό,τι αφορά το δημόσιο χρέος, το Προσχέδιο του Προϋπολογισμού 2021, προβλέπει ότι αυτό θα ανέλθει σε Ευρώ 337 δισ. το 2020, ή 197,4% του ΑΕΠ, από 176,6% το 2019 και θα αυξηθεί περαιτέρω το 2021 σε Ευρώ 342 δισ., λόγω των νέων ομολογιακών εκδόσεων που προγραμματίζονται, αλλά και των εκταμιεύσεων των κονδυλίων από την ΕΕ. Συγκεκριμένα, η Ελληνική Κυβέρνηση απασχολεί σε άντληση ρευστότητας από τις αγορές, μέσω εκδόσεων Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου, ίδιου ύψους περίπου με το 2020 (Ευρώ 10 δισ.), με στόχο τη διατήρηση ενός ταμειακού αποθέματος, τουλάχιστον Ευρώ 30 δισ. Αξίζει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι παρά την αύξηση του ονομαστικού δημοσίου χρέους το 2021, ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 184,7%, εξαιτίας της ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας.

ΓΡΑΦΗΜΑ 5

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών (Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2021), Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (ESI), Υπεθύνων για τις Προμήθειες στη Μεταποίηση (PMI) και Επιχειρηματικών Προσδοκιών για την Απασχόληση (EEI)

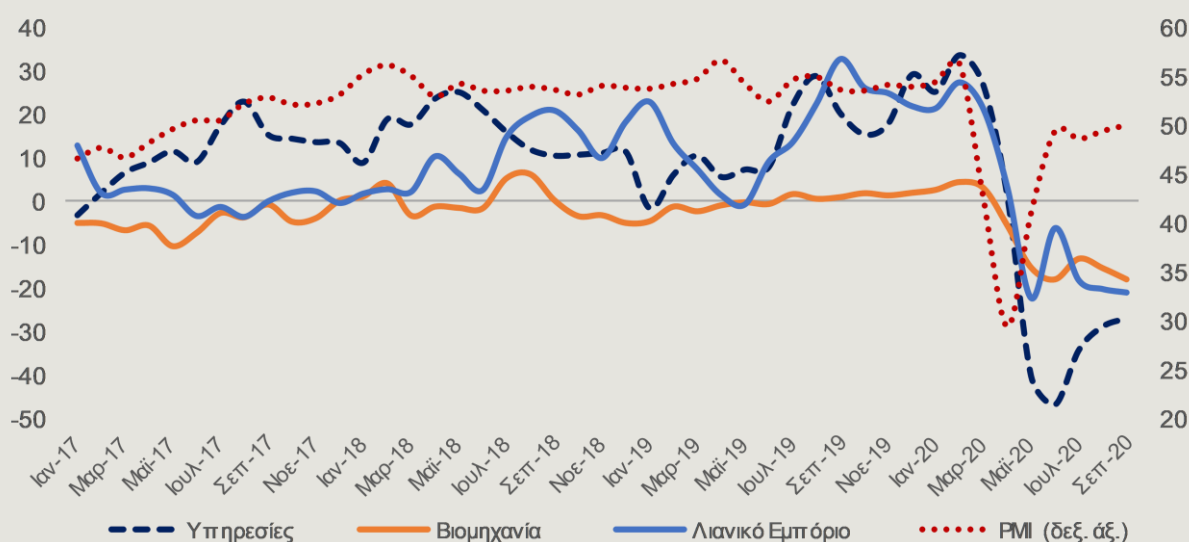
Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (ESI) στην Ελλάδα διαμορφώθηκε τον Σεπτέμβριο στις 89,5 μονάδες, σημειώνοντας πτώση σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα (90,7 μονάδες) -όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα της Ελληνικής Οικονομίας του παρόντος δελτίου- αλλά και με τον Σεπτέμβριο 2019 (108,3 μονάδες). Αντίθετα, οι ευρωπαϊκοί δείκτες εξακολουθούν να βρίσκονται σε ανοδική τροχιά, με τον ESI της ΕΕ-27 να έχει αυξηθεί τον Σεπτέμβριο, κατά 3,4 μονάδες, σε μηνιαία βάση και τον ESI της Ευρωζώνης, αντίστοιχα, κατά 3,6 μονάδες. Πιο αναλυτικά, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Γερμανία διαμορφώθηκε στις 95,5 μονάδες (+1,2 μονάδες σε μηνιαία βάση), στην Ισπανία στις 89,7 μονάδες (+1,6 μονάδες), στην Ιταλία στις 89 μονάδες (+8,4 μονάδες) και στην Πορτογαλία στις 87,1 μονάδες (+1,2 μονάδες).

Ως προς τους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών στην Ελλάδα, σημειώθηκε επιδείνωση τον Σεπτέμβριο, σε σύγκριση με το Αύγουστο, στη βιομηχανία, στο λιανικό εμπόριο, στις κατασκευές και στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, ενώ αντίθετα βελτιώθηκε ελαφρά ο δείκτης των υπηρεσιών. Συγκεκριμένα:

(i) Στη βιομηχανία, ο σχετικός δείκτης διαμορφώθηκε στις -18,1 μονάδες, μειωμένος κατά 2,6 μονάδες σε σύγκριση με τον Αύγουστο (Γράφημα 6). Από τις βασικές μεταβλητές, αρνητική συμβολή στη διαμόρφωση του δείκτη είχε το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες (-13,4 μονάδες), ενώ οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα και τις παραγγελίες βελτιώθηκαν (-2,5 και +3 μονάδες, αντίστοιχα).

Επιπλέον, η ανάκαμψη του δείκτη υπευθύνων για τις προμήθειες στη μεταποίηση (Purchasing Managers Index PMI-IHS Markit) συνεχίστηκε τον Σεπτέμβριο, καθώς διαμορφώθηκε στις 50 μονάδες, από 49,4 τον Αύγουστο (Γράφημα 6). Η επίδοση αυτή αποτελεί την υψηλότερη από τον Φεβρουάριο, ενώ υποδηλώνει τη σταθεροποίηση των λειτουργικών συνθηκών στον ελληνικό μεταποιητικό κλάδο, έπειτα από έξι μήνες επιδείνωσης. Η απασχόληση στον κλάδο αυξήθηκε τον Σεπτέμβριο, για δεύτερο συνεχή μήνα, ενώ οι νέες παραγγελίες συνέχισαν να μειώνονται, με ασθενέστερο, ωστόσο, ρυθμό, σε σύγκριση με τους προηγούμενους μήνες.

(ii) Στις υπηρεσίες, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών σημείωσε ήπια άνοδο, καθώς διαμορφώθηκε στις -26,9 μονάδες, από -28,8 μονάδες τον Αύγουστο (Γράφημα 6). Παρά το γεγονός ότι ο εν λόγω δείκτης παραμένει σε αρνητικό έδαφος για πέμπτο διαδοχικό μήνα, έχει βελτιωθεί αισθητά σε σύγκριση με τον Ιούνιο 2020 (-46,8 μονάδες), μήνας κατά τον οποίο ξεκίνησε η σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων σχετικά

ΓΡΑΦΗΜΑ 6
Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών και Δείκτης Υπευθύνων για τις Προμήθειες στη Μεταποίηση (PMI)

Πηγή:
Ευρωπαϊκή
Επιτροπή, IHS
Markit

με την είσοδο ταξιδιωτών στην Ελλάδα. Όλες οι επιμέρους μεταβλητές του δείκτη σημείωσαν άνοδο σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, με τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων να έχουν αυξηθεί κατά 0,4 της ποσοστιαίας μονάδας, για την τρέχουσα ζήτηση, αντίστοιχα, κατά 1,8 μονάδα και τις προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης τους επόμενους τρεις μήνες να έχουν βελτιωθεί κατά 3,6 μονάδες.

(iii) Στο λιανικό εμπόριο, οι επιχειρηματικές προσδοκίες επιδεινώθηκαν οριακά, με το σχετικό δείκτη να σημειώνει πτώση κατά 0,8 της ποσοστιαίας μονάδας και να παραμένει σε αρνητικό έδαφος (Γράφημα 6), επίσης, για πέμπτο διαδοχικό μήνα (-21,1 μονάδες). Η υποχώρηση του δείκτη οφείλεται στην επιδείνωση των εκτιμήσεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη των πωλήσεων (-9,1 μονάδες) και για τα αποθέματα (+1,7 μονάδα), ενώ, αντίθετα, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώθηκαν (+8,4 μονάδες).

(iv) Στις κατασκευές καταγράφηκε αξιοσημείωτη πτώση, καθώς ο δείκτης διαμορφώθηκε στις -52,1 μονάδες τον Σεπτέμβριο, από -40,9 μονάδες τον Αύγουστο. Η μείωση αποδίδεται στην επιδείνωση, πρωτίστως, των προσδοκιών για την απασχόληση στον κλάδο (-20,6 μονάδες) και δευτερευόντως, των προβλέψεων για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων (-1,8 μονάδα).

Επιπρόσθετα, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης μειώθηκε κατά 6 μονάδες, σε μηνιαία βάση και διαμορφώθηκε στις -41 μονάδες, που αποτελεί τη χειρότερη επίδοση της τελευταίας διετίας στην Ελλάδα (Σεπτέμβριος 2018: -42,7 μονάδες), αλλά και τη χαμηλότερη τιμή μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27 τον Σεπτέμβριο. Από τις επιμέρους μεταβλητές που συνθέτουν το δείκτη, τη μεγαλύτερη πτώση σημείωσαν οι εκτιμήσεις των καταναλωτών για τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας (-11,3 μονάδες) και για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους (-8,9 μονάδες), το επόμενο δωδεκάμηνο.

Τέλος, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών για την Απασχόληση (ΕΕΙ) σημείωσε οριακή πτώση τον Σεπτέμβριο, κατά 0,3 της ποσοστιαίας μονάδας και διαμορφώθηκε στις 105,3 μονάδες. Πιο αναλυτικά, οι προσδοκίες για την απασχόληση βελτιώθηκαν στους κλάδους της βιομηχανίας (+14,8 μονάδες) και των υπηρεσιών (+1,2 μονάδα), ενώ επιδεινώθηκαν στο λιανικό εμπόριο (-15,7 μονάδες) και στις κατασκευές (-20,6 μονάδες). Οι δείκτες ΕΕΙ στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις 91,8 μονάδες έκαστος, σημειώνοντας άνοδο, σε μηνιαία βάση, κατά 2,4 και 2,3 μονάδες, αντίστοιχα.

Λιανικές Πωλήσεις

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τον Ιούλιο, ο γενικός δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατέγραψε μείωση, κατά 3,1%, σε ετήσια βάση, έναντι μείωσης κατά 2,2%, τον ίδιο μήνα του 2019. Χωρίς τα καύσιμα, ο σχετικός δείκτης μειώθηκε κατά 0,8% (Γράφημα 7). Σημειώνεται, ότι τον Ιούνιο 2020 ο δείκτης όγκου λιανικού εμπορίου σημείωσε πτώση της τάξης του 3,8% σε ετήσια βάση. Συνολικά, τους πρώτους επτά μήνες του 2020, ο γενικός δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατέγραψε ετήσια μείωση της τάξης του 4,1%, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης εκτός καυσίμων μειώθηκε κατά 1,8%, σε σύγκριση με το πρώτο επτάμηνο του 2019. Στο διάστημα Ιανουαρίου-Ιουλίου 2019, οι δύο δείκτες είχαν σημειώσει πτώση, σε ετήσια βάση, κατά 0,9% και 1,4%, αντίστοιχα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7

Εξέλιξη Γενικού Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο και αντίστοιχου Δείκτη εκτός καυσίμων-λιπαντικών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Από τους επιμέρους κλάδους που συνθέτουν το δείκτη, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2020, αύξηση κατέγραψαν σε ετήσια βάση, οι πωλήσεις σε φαρμακευτικά είδη-καλλυντικά (+12,3%) και στα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (+5,6%). Αντίθετα, μείωση των πωλήσεων, σε όρους όγκου, σημειώθηκε σε πολυκαταστήματα (-11,7%), τρόφιμα-ποτά-καπνό (-13,1%), έπιπλα-ηλεκτρικά είδη-οικιακό εξοπλισμό (-2,2%), καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων (-11,9%), βιβλία-χαρτικά είδη (-3,9%), καθώς και στην ένδυση-υπόδηση (-19,1%).

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τι σημαίνει ένα «δεύτερο κύμα» της πανδημίας COVID-19 για την παγκόσμια οικονομία;

Η γεωγραφική εξάπλωση της πανδημίας

Το «πρώτο κύμα» της πανδημίας COVID-19 έπληξε τις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες στην περίοδο Μαρτίου-Ιουνίου 2020. Η Κίνα είναι η μόνη χώρα που το αντιμετώπισε νωρίτερα (Ιανουάριος-Μάρτιος 2020), καθώς από αυτή ξεκίνησε η νόσος COVID-19. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Βραζιλία, την Ινδία και σε πολλές αναπτυσσόμενες οικονομίες, η εξάπλωση της νόσου εκδηλώθηκε πλήρως σε διαφορετική χρονική στιγμή, με αποτέλεσμα οι χώρες αυτές να βρίσκονται ακόμη στη διαδικασία αντιμετώπισής της.

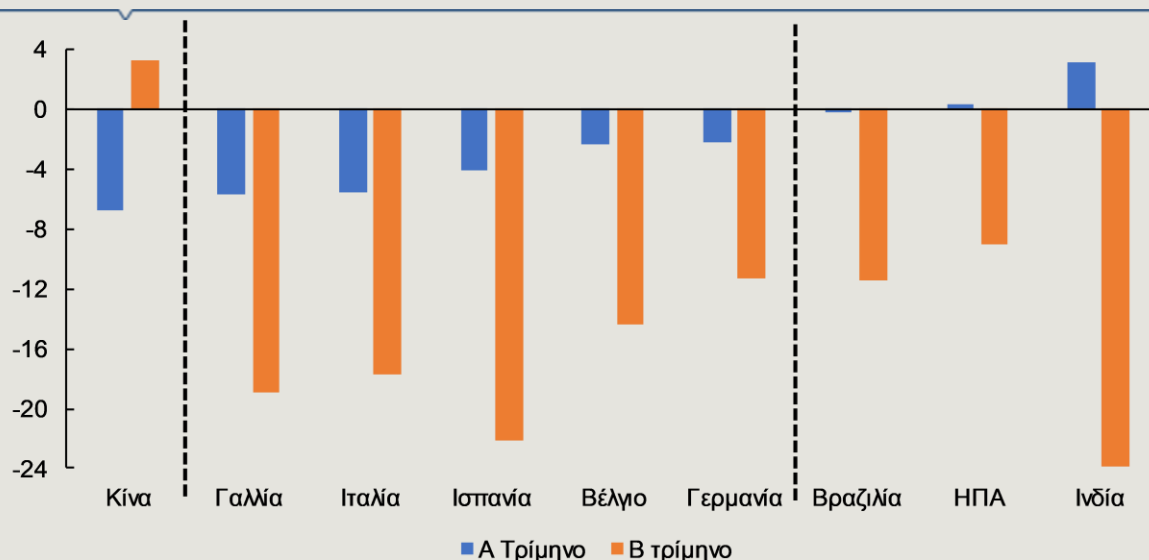
Οι εθνικές κυβερνήσεις ανά τον κόσμο προκειμένου να σταματήσουν την εξάπλωση του COVID-19, οδηγήθηκαν στην επιλογή της αναστολής λειτουργίας των επιχειρήσεων (lockdown), με εκτεταμένες συνέπειες για τις οικονομίες τους. Το μέγεθος των συνεπειών ανά χώρα αποτελεί συνάρτηση της αυστηρότητας του lockdown που επιβλήθηκε σε καθεμία (Γράφημα 8). Τομείς όπως ο τουρισμός, το λιανικό εμπόριο, οι μεταφορές και οι κατασκευές επλήγησαν ιδιαίτερα, καθώς οι άνθρωποι αναγκάστηκαν να αλλάξουν τις εργασιακές τους πρακτικές και να ελαχιστοποιήσουν την κοινωνική επαφή, γεγονός που οδήγησε σε περικοπές θέσεων εργασίας και μείωση δαπανών στο σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας.

Στα χαρακτηριστικά του «πρώτου κύματος» της πανδημίας συγκαταλέγονται: η αδυναμία των εθνικών συστημάτων υγείας να διαχειριστούν το μέγεθος της υγειονομικής κρίσης, η αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας, οι μετακινήσεις των ατόμων (από χώρα σε χώρα ή εντός μιας χώρας) οι οποίες διευκόλυναν τη διασπορά του και ότι τα ηλικιωμένα άτομα αποδείχθηκαν ότι αποτελούν το πιο ευάλωτο τμήμα της κοινωνίας.

Μπορούμε να συζητούμε για ένα «δεύτερο κύμα» της πανδημίας;

Ο αριθμός των κρουσμάτων σε όλο τον κόσμο, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, έχει υπερβεί

Η επίπτωση στην οικονομική δραστηριότητα (ΑΕΠ) από το "πρώτο κύμα" της πανδημίας (ετήσιες % μεταβολές)

ΓΡΑΦΗΜΑ 8

Πηγή:
Eurostat,
Bloomberg

τα 33 εκατομμύρια, ενώ ο αριθμός των θανάτων το ένα εκατομμύριο. Ωστόσο, η απότομη αύξηση του αριθμού των κρουσμάτων σε χώρες της Ευρώπης που έχουν ήδη διέλθει από το «πρώτο κύμα» της πανδημίας μας αναγκάζει να διερωτώμεθα κατά πόσο μπορούμε να ομιλούμε για ένα «δεύτερο κύμα» ή απλά για μια αναζωπύρωση του πανδημικού φαινομένου;

Άλλωστε, η πρόσφατη παγκόσμια αύξηση κρουσμάτων επιδέχεται διαφορετικής ερμηνείας, ανάλογα σε ποια χώρα αναφερόμαστε. Όσον αφορά στο μεγαλύτερο τμήμα της Ευρώπης και της Κίνας, μια σημαντική αύξηση των κρουσμάτων θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα «δεύτερο κύμα». Ωστόσο, σε χώρες όπως η Βραζιλία και η Ινδία, στις οποίες ο αριθμός των κρουσμάτων συνεχίζει σταθερά την ανοδική του πορεία από την εμφάνιση της νόσου δεν μπορούμε να ομιλούμε για ένα «δεύτερο κύμα».

Αξίζει να τονιστεί ότι τί εννοούμε ως «δεύτερο κύμα» αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο θέμα ακόμα και μεταξύ επιστημόνων, το οποίο ίσως προκύπτει από την προσπάθεια σύγκρισης της νόσου COVID-19 με προηγούμενες πανδημίες, ιδίως εκείνη της ισπανικής γρίπης του 1918, κατά την οποία η πρώτη αύξηση των κρουσμάτων σημειώθηκε την άνοιξη, ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός κρουσμάτων καταγράφηκε από τον Σεπτέμβριο και μετά. Παρόμοιο μοτίβο εξέλιξης υπήρξε και στην περίπτωση της ασιατικής γρίπης του 1968. Στην περίπτωση του COVID-19, ενδεχομένως, να είναι απαραίτητο να περιμένουμε την επανεμφάνιση ορισμένων βασικών χαρακτηριστικών του «πρώτου κύματος» για να μπορούμε να συζητάμε με βεβαιότητα για ένα «δεύτερο κύμα».

Προς το παρόν, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι οι εθνικές κυβερνήσεις κινούνται στην εφαρμογή ενός νέου γενικευμένου lockdown, όπως συνέβη στη διάρκεια του «πρώτου κύματος» της πανδημίας COVID-19 για να καταπολεμηθεί η διαφαινόμενη έξαρση της πανδημίας, παρότι σύντομα εισερχόμεθα στην περίοδο του χειμώνα. Ενδεχομένως, να εμφανιστεί μια αύξηση του αριθμού των κρουσμάτων εξαιτίας των μελλοντικών καιρικών συνθηκών, καθώς η νόσος COVID-19 εμφανίζει ομοιότητες με τους ιούς της γρίπης που συνήθως εξαπλώνονται ευκολότερα στη διάρκεια του χειμώνα, λόγω περισσότερων εσωτερικών δραστηριοτήτων και ξηρότητας του αέρα.

Οι επιπτώσεις μιας αναζωπύρωσης του πανδημικού φαινομένου στην παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα

Αναμφισβήτητο, η οικονομική ύφεση που έχει προκαλέσει η υγειονομική κρίση της νόσου COVID-19 έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη δομή του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού), στις καταναλωτικές συνήθειες, καθώς και στον τρόπο εργασίας και μελέτης των ατόμων (απομακρυσμένη πρόσβαση). Κύριο χαρακτηριστικό της οικονομικής ύφεσης αποτελεί το σημαντικό πλήγμα που έχουν υποστεί ταυτόχρονα ιδιωτική κατανάλωση, επενδύσεις και υπηρεσίες. Οι εθνικές κυβερνήσεις προσπαθούν να υποστηρίξουν επιχειρήσεις και ανθρώπους, η καθεμία με τον δικό της τρόπο και σύμφωνα με τις υπάρχουσες δυνατότητες. Μεταξύ των σημαντικότερων δευτερογενών προβλημάτων που έχει δημιουργήσει η υγειονομική κρίση συγκαταλέγονται τα δημοσιονομικά ελλείμματα και το αυξανόμενο δημόσιο χρέος, παρότι στην παρούσα χρονική στιγμή δεν χαρακτηρίζονται ως άμεσο πρόβλημα. Σε ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων όπως το σημερινό, η διόγκωση του δημόσιου χρέους δεν θεωρείται άκρως επικίνδυνη, αν και η μελλοντική άνοδος των επιτοκίων που μπορεί να προκληθεί από την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας ενδεχομένως να θέσει ζητήματα εξυπηρέτησής του. Η Ευρωζώνη έχει ήδη άρει το όριο του Μάαστριχτ που επιβλήθηκε στα δημοσιονομικά ελλείμματα (3% του ΑΕΠ), αλλά κανείς δεν γνωρίζει τι θα συμβεί με αυτά τα ελλείμματα στο μέλλον.

Οι εθνικές κυβερνήσεις και τα εθνικά συστήματα υγείας στην παρούσα χρονική συγκυρία είναι καλύτερα προετοιμασμένα συγκριτικά με τις αρχές εμφάνισης της νόσου, με αποτέλεσμα η διαχείριση της υγειονομικής κρίσης να είναι περισσότερο αποτελεσματική και η επανέναρξη της οικονομικής δραστηριότητας ταχύτερη. Ο οικονομικός αντίκτυπος της αναζωπύρωσης του πανδημικού φαινομένου, ή κατά μερικούς της εμφάνισης ενός «δεύτερου κύματος», θα καθοριστεί σε σημαντικό βαθμό από το μέγεθος ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας που καταγράφηκε μετά το «πρώτο κύμα» της πανδημίας. Η μέχρι σήμερα απουσία κάποιας θεραπείας ή εμβολίου για την καταπολέμηση της νόσου εντείνει την αβεβαιότητα για την εξέλιξή της, αναγκάζοντας επιχειρήσεις και καταναλωτές να διατηρούν σημαντικά ποσά ρευστότητας, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στην περίπτωση μιας νέας παρατεταμένης περιόδου απουσίας εσόδων-εισοδημάτων.

Με δεδομένο ότι μια επιδείνωση της επιδημιολογικής εικόνας απειλεί να επιβαρύνει πολλές οικονομίες και περιοχές ανά τον κόσμο, η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας στις Ηνωμένες Πολιτείες αξιολογείται ως μείζονος σημασίας για την παγκόσμια οικονομία, καθώς η κατανάλωση μπορεί να ενισχύσει τις εισαγωγές στη χώρα και κατά συνέπεια να επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη σε άλλες οικονομίες, όπως συνέβη στο παρελθόν. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η αναζωπύρωση του πανδημικού φαινομένου ή η εμφάνιση ενός «δεύτερου κύματος» και η αναγκαιότητα ενός νέου γενικευμένου lockdown, δεν θα οδηγήσουν σε διπλασιασμό των αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων. Στην

τελευταία εκτίμησή του (OECD Economic Outlook, June 2020), ο διεθνής οργανισμός προβλέπει ότι η παγκόσμια οικονομία θα συρρικνωθεί το 2020 κατά 6,0%, αν συνεχιστεί η ανάκαμψη σε σχήμα V, ενώ θα επεκταθεί κατά 5,2% το 2021. Αντίθετα, στην περίπτωση που υπάρξει ένα «δεύτερο κύμα» και η οικονομική ανάκαμψη έχει σχήμα W, το παγκόσμιο ΑΕΠ θα συρρικνωθεί κατά 7,6% το 2020 για να επεκταθεί το 2021 κατά 2,8%.

Η παρακολούθηση, η ανίχνευση και η απομόνωση των κρουσμάτων από τον ιό COVID-19 ενδεχομένως αδυνατούν να αποτρέψουν μια δεύτερη έξαρση της νόσου, ενώ τομείς όπως ο τουρισμός, τα ταξίδια, η ψυχαγωγία, τα εστιατόρια και τα καταλύματα δεν μπορούν να επανέλθουν στην προτέρα κατάσταση, αν δεν υπάρξει ευρέως διαθέσιμο ένα εμβόλιο. Οι εθνικές κυβερνήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν την απασχόληση και τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα για παρατεταμένη περίοδο κατά συνέπεια απαιτούνται περισσότερες δημόσιες επενδύσεις στην ψηφιακή και στην πράσινη τεχνολογία. Υπό το πρίσμα όλων των παραπάνω, αν στους επόμενους μήνες υπάρξει μια νέα έξαρση της πανδημίας, αυτή θα είναι αρκετά διαφορετική από αυτή που έχουμε ήδη βιώσει.

ΗΠΑ

ΑΕΠ

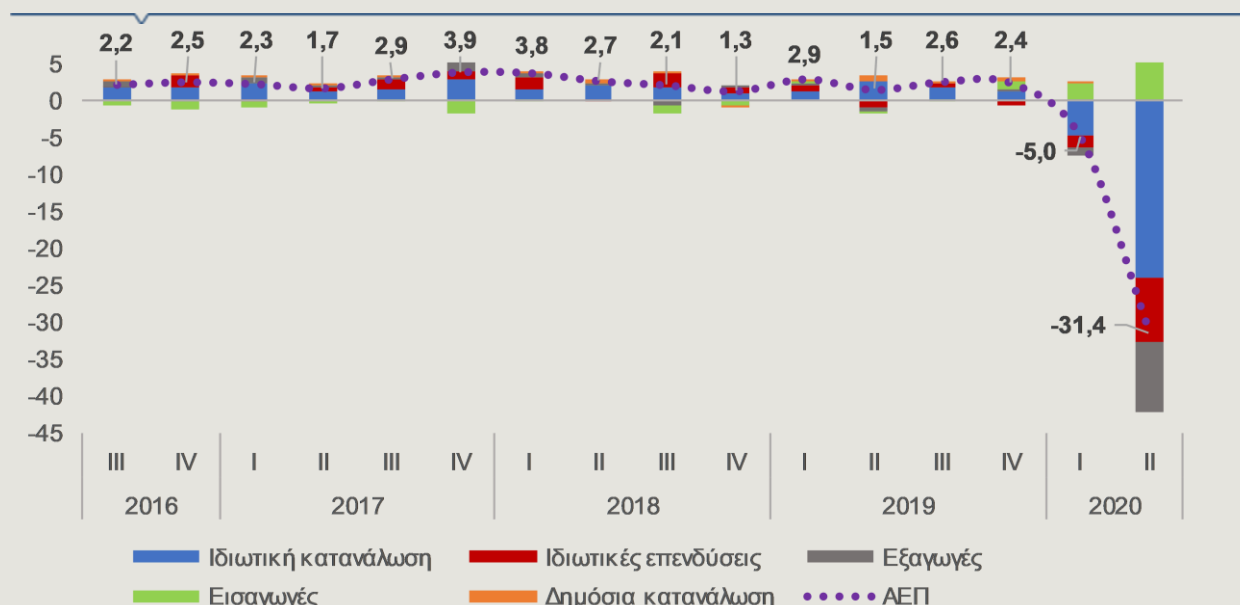
Σύμφωνα με την τρίτη (τελική) εκτίμηση του Bureau of Economic Analysis, στο δεύτερο τρίμηνο του 2020, ο ετησιοποιημένος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ ήταν αρνητικός, της τάξης του 31,4% (Γράφημα 9), έναντι μείωσης κατά 5,0%, το πρώτο τρίμηνο του έτους. Παρά το ότι η μείωση του ΑΕΠ ήταν ελαφρώς μικρότερη των δυο πρώτων εκτιμήσεων και των εκτιμήσεων της αγοράς, πρόκειται για μια ιστορική πτώση, τη μεγαλύτερη από την έναρξη καταγραφής των στοιχείων της έρευνας, το 1947. Χαρακτηριστικό της έντασης της συρρίκνωσης της αμερικανικής οικονομίας είναι ότι η αμέσως μεγαλύτερη μείωση του ΑΕΠ ήταν 10%, το πρώτο τρίμηνο του 1958, ενώ, κατά την περίοδο της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008-2009, η μεγαλύτερη πτώση ήταν 8,4% και καταγράφηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2008. Τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης που ελήφθησαν προκειμένου να περιοριστεί η διασπορά του COVID-19 οδήγησαν στην έντονη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, το δεύτερο τρίμηνο, παρά τη σημαντική στήριξη της δημοσιονομικής και της νομισματικής πολιτικής.

Όσον αφορά στις επιμέρους συνιστώσες του ΑΕΠ, σημειώνονται τα ακόλουθα:

Πρώτον, η ιδιωτική κατανάλωση, η οποία συνιστά περί το 70% του ΑΕΠ και αποτέλεσε το βασικότερο πυλώνα του αναπτυξιακού προτύπου των ΗΠΑ πριν από το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης, μειώθηκε κατά 33,2%, το δεύτερο τρίμηνο του 2020, έναντι μείωσης κατά 6,9% το πρώτο τρίμηνο του έτους, με αποτέλεσμα η συμβολή της στη μεταβολή του ΑΕΠ να είναι αρνητική, της τάξης των 24,01 εκατοσטיαίων μονάδων, έναντι αρνητικής συνεισφοράς κατά 4,75 εκατοστιάδες μονάδες, στο προηγούμενο τρίμηνο. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη μείωση που έχει καταγραφεί, εξέλιξη που αποδίδεται τόσο στα περιοριστικά μέτρα, όσο και στη δραματική αύξηση του ποσοστού της ανεργίας που είχαν ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη

ΓΡΑΦΗΜΑ 9

Συμβολή των Συνιστωσών του ΑΕΠ (ετησιοποιημένη % μεταβολή)

μείωση της ζήτησης. Συγκεκριμένα, το δεύτερο τρίμηνο του έτους, το μέσο ποσοστό της ανεργίας ανήλθε στο 13% (εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία), έναντι 3,8%, το πρώτο τρίμηνο και 3,5%, το τέταρτο τρίμηνο του 2019. Επισημαίνεται ότι, κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2019-Φεβρουαρίου 2020, το ποσοστό της ανεργίας κυμαινόταν στο εύρος 3,5%-3,6%, καταγράφοντας επιδόσεις που αποτελούν χαμηλό 50 ετών.

Δεύτερον, η δημόσια κατανάλωση, η οποία αυξήθηκε κατά 2,5%, συνέβαλε θετικά στη μεταβολή του ΑΕΠ, το δεύτερο τρίμηνο του 2020, κατά 0,77 της εκατοστιαίας μονάδας, από 0,22 της εκατοστιαίας μονάδας, στο προηγούμενο τρίμηνο που είχε αυξηθεί κατά 1,3%.

Σημειώνεται ότι, στα τέλη Μαρτίου, εγκρίθηκε δημοσιονομικό πακέτο ύψους 2,2 τρισ. δολαρίων, το μεγαλύτερο στην αμερικανική ιστορία, προκειμένου να στηριχτούν οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Τρίτον, οι καθαρές εξαγωγές συνέβαλαν θετικά, κατά 0,62 της εκατοστιαίας μονάδας στην οικονομική δραστηριότητα του δευτέρου τριμήνου του 2020, έναντι θετικής συμβολής κατά 1,13 ποσοστιαία μονάδα, το πρώτο τρίμηνο του έτους. Ο ρυθμός μείωσης των εισαγωγών διαμορφώθηκε σε 54,1% (πρώτο τρίμηνο του 2020: -15%), ενώ ο αντίστοιχος ρυθμός μείωσης των εξαγωγών διαμορφώθηκε σε 64,4% (πρώτο τρίμηνο του 2020: -9,5%). Η εξαιρετικά μεγάλη μείωση στις εισαγωγές και στις εξαγωγές τόσο των αγαθών, όσο και των υπηρεσιών αποδίδεται στην αποδυνάμωση του διεθνούς εμπορίου και στη μειωμένη ταξιδιωτική κίνηση από και προς τις ΗΠΑ.

Τέταρτον, αρνητική ήταν η συμβολή των ιδιωτικών επενδύσεων (-8,77 εκατοστιαίες μονάδες), για τρίτο διαδοχικό τρίμηνο, οι οποίες υποχώρησαν κατά 46,6%. Στη μείωση αυτή των ιδιωτικών επενδύσεων συνέβαλαν η πτώση των αποθεμάτων των επιχειρήσεων (-3,50 εκατοστιαίες μονάδες), των επενδύσεων εκτός κατοικιών, για τρίτο διαδοχικό τρίμηνο, κατά 27,2% (-3,67 εκατοστιαίες μονάδες), καθώς και των επενδύσεων σε κατοικίες κατά 35,6% (-1,60 εκατοστιαία μονάδα). Οι επενδύσεις σε κατοικίες μειώθηκαν, μετά από τρία συνεχόμενα τρίμηνα αύξησης, παρά τη συνεχιζόμενη πτώση των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων.

Ζώνη του Ευρώ (ΖτΕ)

Δείκτης PMI Markit – Μεταποίηση

Ο δείκτης των υπευθύνων για τις προμήθειες στη μεταποίηση (Purchasing Managers Index PMI-HIS Markit) αυξήθηκε από 51,7 μονάδες, τον Αύγουστο, στις 53,7 μονάδες, τον Σεπτέμβριο (τελική μέτρηση), ήτοι στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων δύο ετών. Η μέτρηση του Σεπτεμβρίου είναι κατά 20,3 μονάδες υψηλότερη από την ιστορικά χαμηλή μέτρηση του Απριλίου, ενώ ο δείκτης διαμορφώθηκε πάνω από τις 50 μονάδες, για τρίτο διαδοχικό μήνα μετά από δεκαεπτά μήνες. Υπενθυμίζεται ότι το όριο των 50 μονάδων αποτελεί το διαχωριστικό σημείο μεταξύ συρρίκνωσης και επέκτασης.

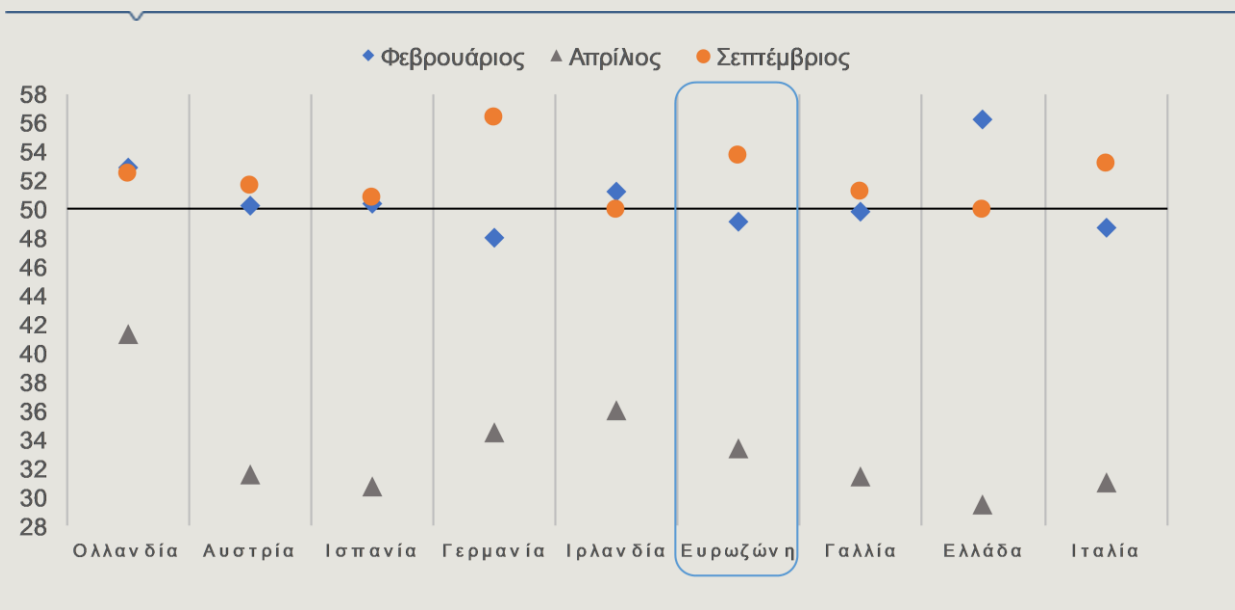
Τα στοιχεία της έρευνας για τον Σεπτέμβριο υποδηλώνουν επιτάχυνση των συνθηκών ανάκαμψης του κλάδου της μεταποίησης στη ΖτΕ, εξέλιξη που αποδίδεται στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας, ως απόρροια της άρσης των περιοριστικών μέτρων. Τόσο η παραγωγή, όσο και οι νέες παραγγελίες αυξήθηκαν, για τρίτο διαδοχικό μήνα, καθώς ανέκαμψε το εξαγωγικό εμπόριο, με το ρυθμό αύξησης να είναι ο εντονότερος των τελευταίων δυόμισι και πλέον ετών. Παρά την ανάκαμψη του κλάδου, η απασχόληση στη μεταποίηση μειώθηκε και τον Σεπτέμβριο, αν και ο ρυθμός μείωσης των θέσεων εργασίας ήταν ο ασθενέστερος από τον Φεβρουάριο. Οι επιχειρηματίες του κλάδου, προκειμένου να ανταποκριθούν στην αύξηση των νέων παραγγελιών, χρησιμοποίησαν το απόθεμα των τελικών προϊόντων, το οποίο κατέγραψε την εντονότερη μείωση από τις αρχές του 2010. Επιπρόσθετα, οι επιχειρηματίες του κλάδου προτιμούν τη χρησιμοποίηση των υφιστάμενων αποθεμάτων πρώτων υλών έναντι της αγοράς πρώτων υλών, λόγω της συνεχιζόμενης αύξησης των μέσων χρόνων παράδοσης των εμπορευμάτων. Όσον αφορά στις τιμές, οριακή αύξηση καταγράφηκε στο κόστος εισροών για τις επιχειρήσεις σε σύγκριση με τον Αύγουστο. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις, στην προσπάθεια διατήρησης της ανταγωνιστικότητάς τους και αύξησης των πωλήσεων, μείωσαν τις τιμές των τελικών προϊόντων, προς όφελος των πελατών. Οι προοπτικές για την παραγωγή στο μεταποιητικό κλάδο είναι πλέον θετικές, με την επιχειρηματική εμπιστοσύνη να βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο από τον Απρίλιο 2018, καθώς οι υπεύθυνοι για τις προμήθειες στη μεταποίηση προσδοκούν στη διατήρηση της ανοδικής τάσης της ζήτησης.

Αναφορικά με τα κράτη-μέλη που συμμετέχουν στη σύνθεση του δείκτη, όλα κατέγραψαν υψηλότερες επιδόσεις τον Σεπτέμβριο, σε σύγκριση με τον Αύγουστο, με την Ιταλία και την Γερμανία να σημειώνουν τις υψηλότερες επιδόσεις των τελευταίων 27 και 26 μηνών, αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως απεικονίζεται στο Γράφημα 10, η βελτίωση του δείκτη στα κράτη-μέλη από τα ιστορικά χαμηλά του Απριλίου είναι αξιοσημείωτη, ενώ η πλειονότητά τους καταγράφει είτε υψηλότερες, είτε παρόμοιες με τις προ

πανδημικής κρίσης επιδόσεις του Φεβρουαρίου. Επιπλέον, τα περισσότερα κράτη-μέλη καταγράφουν επιδόσεις πάνω από τις 50 μονάδες, με εξαίρεση την Ιρλανδία και την Ελλάδα που κινούνται στο όριο των 50 μονάδων.

ΓΡΑΦΗΜΑ 10

Φεβ.-Σεπ.2020: Εξέλιξη Δείκτη PMI Μεταποίησης στη ΖτΕ και στα Κράτη-Μέλη που συνθέτουν το Δείκτη

Πηγή: IHS Markit

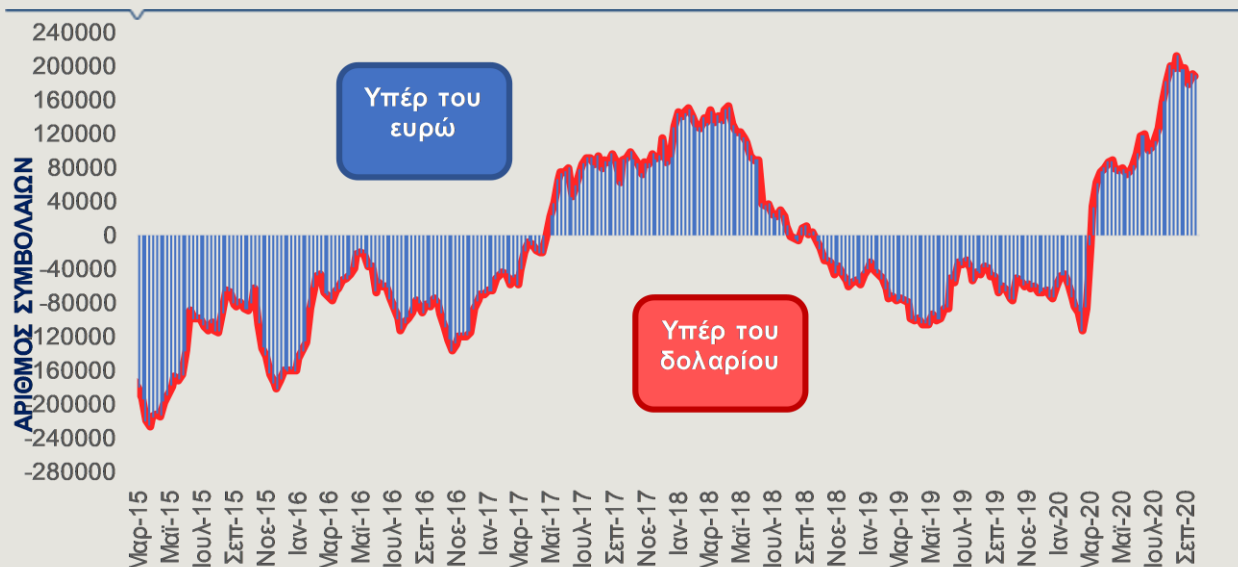
ΑΓΟΡΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ & ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

Ισοτιμίες

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Χρηματιστηρίου του Σικάγου, οι συνολικές καθαρές τοποθετήσεις (αγορές μείον πωλήσεις) στην ισοτιμία του ευρώ με το δολάριο διατηρήθηκαν θετικές, την εβδομάδα που έληξε στις 29 Σεπτεμβρίου. Οι θετικές θέσεις (υπέρ του ευρώ, "long") μειώθηκαν κατά 2.706 συμβόλαια, με αποτέλεσμα οι συνολικές καθαρές θέσεις να διαμορφωθούν στα 188.116 συμβόλαια, από 190.822 συμβόλαια, την προηγούμενη εβδομάδα (Γράφημα 11). Σημειώνεται ότι πρόκειται για την πρώτη εβδομαδιαία μείωση που καταγράφεται από τις 15 Σεπτεμβρίου.

ΓΡΑΦΗΜΑ 11

Specs θέσεις για μη εμπορικές/κερδοσκοπικές συναλλαγές

Πηγή: CFTC, IMM

Ευρώ (EUR/USD) ► Η ισοτιμία του ευρώ με το δολάριο, στις 6 Οκτωβρίου, στην Ευρώπη, διαμορφωνόταν περί τα 1,1734 EUR/USD, με αποτέλεσμα το ευρώ να σημειώνει, από την αρχή του έτους, κέρδη έναντι του δολαρίου (+4,6%), ενώ διαπραγματευόταν υψηλότερα κατά 13,5% από το χαμηλό που είχε καταγράψει στις 3 Ιανουαρίου 2017 (USD 1,0342).

Ενισχύεται το δολάριο, εν μέσω επιδείνωσης του επενδυτικού περιβάλλοντος. Η ειδησεογραφία σχετικά με τη βελτίωση της υγείας του Προέδρου των ΗΠΑ -εξέλιξη που αμβλύνει την πολιτική αβεβαιότητα- και με τις αυξανόμενες προσδοκίες για συμφωνία μεταξύ των Ρεπουμπλικάνων και των Δημοκρατικών για ένα νέο δημοσιονομικό πακέτο στήριξης της αμερικανικής οικονομίας τροφοδότησε την άνοδο του ευρώ στις 5 Οκτωβρίου, ως απόρροια της βελτίωσης του επενδυτικού κλίματος. Ωστόσο, η απόφαση του Αμερικανού Προέδρου, στις 6 Οκτωβρίου, να σταματήσουν οι συνομιλίες για το δημοσιονομικό πακέτο και οι όποιες εξελίξεις να λάβουν χώρα μετά τις προεδρικές εκλογές της 3^{ης} Νοεμβρίου περιόρισε τη διάθεση ανάληψης επενδυτικού κινδύνου, εξέλιξη που ενίσχυσε τη ζήτηση για το δολάριο. Σημειώνεται ότι το πρώτο δημοσιονομικό πακέτο έληξε στα τέλη Ιουλίου, ενώ έκτοτε οι συζητήσεις μεταξύ των δύο πλευρών δεν έχουν οδηγήσει σε συμφωνία, καθώς η βασική διαφορά, η οποία σχετίζεται με το συνολικό ποσό του πακέτου, παραμένει. Παρά τις επιμέρους διαφωνίες, είναι αντιληπτή από τα εμπλεκόμενα μέρη η αναγκαιότητα περαιτέρω δημοσιονομικής στήριξης, η οποία, σε συνδυασμό με την ιδιαίτερα επεκτατική νομισματική πολιτική της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ (Fed), προσδοκείται να αμβλύνει τις αρνητικές επιπτώσεις του κορωνοϊού στην αμερικανική οικονομία.

Ελβετικό Φράγκο (CHF) ► Το ευρώ εμφανίζει απώλειες, σε ημερήσια βάση, έναντι του φράγκου, κινούμενο στην περιοχή των 1,07713 φράγκων (6.10.2020). Το ευρώ σημειώνει, από την αρχή του έτους, απώλειες έναντι του φράγκου, της τάξης του 0,8%.

Βάσει των δημοσιευθέντων νομισματικών στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας της Ελβετίας (SNB), την προηγούμενη εβδομάδα, πιθανολογείται ότι δεν υπήρξε παρέμβαση της στην αγορά συναλλάγματος για αποτροπή ενίσχυσης του φράγκου. Το ποσό των μετρητών που οι εμπορικές τράπεζες της Ελβετίας είχαν καταθέσει στην SNB αυξήθηκε στα 705,1 δισ. φράγκα, για την εβδομάδα που έληξε στις 2 Οκτωβρίου, από 704,5 δισ. φράγκα, για την εβδομάδα μέχρι και τις 25 Σεπτεμβρίου. Η αβεβαιότητα που προκαλεί η έξαρση της πανδημίας του COVID-19 διατηρεί σταθερή τη ζήτηση για το ελβετικό φράγκο, με την SNB να προσπαθεί μέσω παρεμβάσεων να αποτρέψει την ανατίμησή του, καθώς μια τέτοια εξέλιξη, πλην των πληθωριστικών πιέσεων που μπορεί να προκαλέσει, πλήττει σοβαρά τις ελβετικές εξαγωγές. Σημειώνεται ότι η SNB, στο πρώτο εξάμηνο του έτους, προέβη σε παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος ύψους 90 δισ. ελβετικών φράγκων, προκειμένου να επιφέρει εξασθένηση του ελβετικού νομίσματος. Ωστόσο, στο ίδιο χρονικό διάστημα, το φράγκο ανατιμήθηκε κατά 2% έναντι τόσο του ευρώ, όσο και του δολαρίου. Οι αξιωματούχοι της SNB, στον απόηχο της τελευταίας συνεδρίασης, στις 24 Σεπτεμβρίου, δήλωσαν ότι η SNB παραμένει έτοιμη να προβεί σε ακόμα πιο δυναμικές παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο. Υπενθυμίζεται ότι η ισοτιμία του ευρώ με το ελβετικό φράγκο διαμορφώθηκε στο 1,0505 EUR/CHF, στις 14 Μαΐου, ήτοι στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων περίπου 5 ετών για το ευρώ. Οι συμμετέχοντες στην αγορά προβλέπουν ότι η SNB θα συνεχίσει τις παρεμβάσεις της, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, καθώς η νομισματική πολιτική δεν μπορεί να επιφέρει σημαντική εξασθένηση του φράγκου.

Στερλίνα (GBP) ► Η στερλίνα, στις 6 Οκτωβρίου, εμφάνιζε αρνητική εικόνα, σε ημερήσια βάση, καταγράφοντας απώλειες τόσο έναντι του δολαρίου ΗΠΑ (1,2881 USD/GBP), όσο και έναντι του ευρώ (0,91133 GBP/EUR). Σημειώνεται ότι, από την αρχή του έτους, η στερλίνα καταγράφει απώλειες κατά 7,7% έναντι του ευρώ και κατά 2,8% έναντι του δολαρίου.

Το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων στις αγορές έχει στραφεί στις εντατικές διαπραγματεύσεις που λαμβάνουν χώρα την τρέχουσα και την ερχόμενη εβδομάδα σχετικά με το Brexit, καθώς αναμένονται σημαντικές εξελίξεις, με αποκορύφωμα την ευρωπαϊκή σύνοδο κορυφής στις 15 Οκτωβρίου. Η συγκεκριμένη ημερομηνία, σύμφωνα με τον πρωθυπουργό Boris Johnson, είναι η καταληκτική προκειμένου να διαφανεί εάν είναι εφικτή ή όχι η εμπορική συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ηνωμένου Βασιλείου. Παρά την εκπεφρασμένη διάθεση των δύο μερών για επίτευξη συμφωνίας, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές σε κρίσιμα ζητήματα, όπως αυτό της αλιείας. Ωστόσο, όσο ο χρόνος για τη λήξη της μεταβατικής περιόδου (στο τέλος του έτους) για το Ηνωμένο Βασίλειο μειώνεται, δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα επίτευξης εν τέλει συμφωνίας, μέσα από αμοιβαίες υποχωρήσεις. Εξάλλου, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Oxford Economics και της δικηγορικής εταιρείας Baker McKenzie, ο αρνητικός αντίκτυπος του Brexit στην οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου, μακροχρόνια, είναι μεγαλύτερος από τον αρνητικό αντίκτυπο της πανδημίας. Συγκεκριμένα, η πανδημική κρίση εκτιμάται ότι θα προκαλέσει απώλειες στο ΑΕΠ κατά 2,2% σε ορίζοντα δεκαετίας. Αντίθετα, στο ίδιο χρονικό διάστημα, μεγαλύτερες απώλειες στο ΑΕΠ αναμένονται τόσο στην περίπτωση μη επίτευξης εμπορικής συμφωνίας, κατά 3,9%, όσο και στην περίπτωση επίτευξης εμπορικής συμφωνίας, κατά 3,1%.

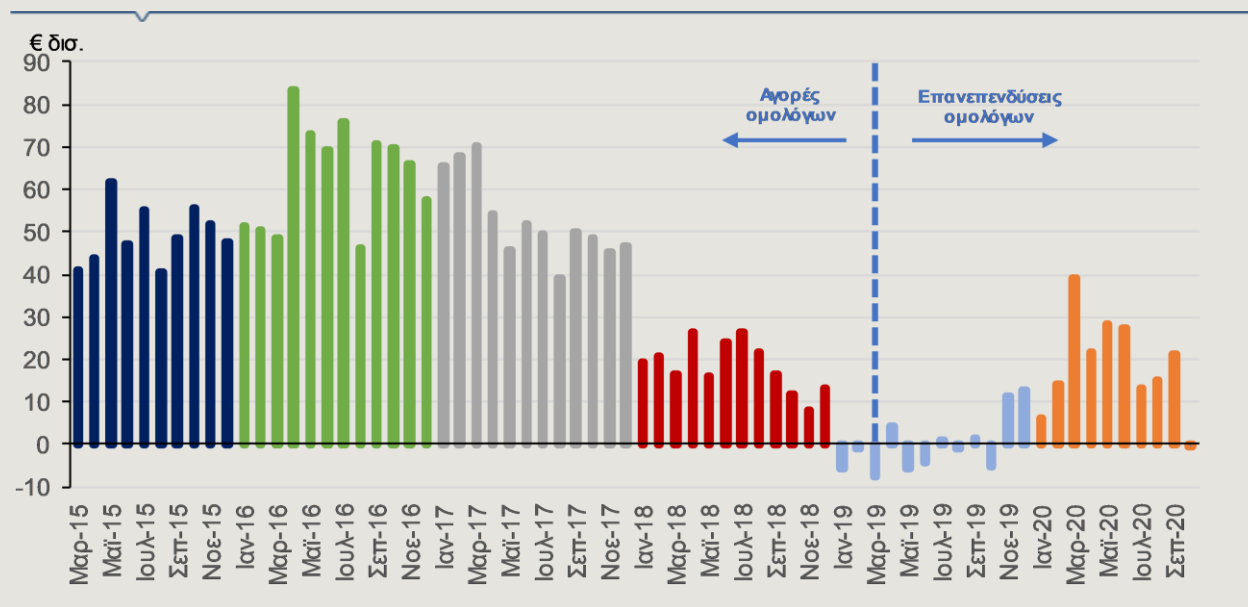
Σωρευτικά, η στερλίνα, από την ημέρα διεξαγωγής του δημοψηφίσματος, στις 23 Ιουνίου 2016 (αποχώρηση/παραμονή από την Ε.Ε.), έχει διολισθήσει κατά 13% έναντι του δολαρίου και κατά 18,9% έναντι του ευρώ. Σε επίπεδο ανάληψης επενδυτικού κινδύνου, το ασφάλιστρο κινδύνου (CDS-Credit Default Swaps), πενταετούς διάρκειας, στις 6 Οκτωβρίου, διαμορφωνόταν σε 22,5 μ.β., από 22,3 μ.β., στις 29 Σεπτεμβρίου.

Αγορές ομολόγων – Χαρτοφυλάκιο κρατικών ομολόγων Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

Η αξία του χαρτοφυλακίου κρατικών ομολόγων της ΕΚΤ (Γράφημα 12) που έχει προέλθει από την εφαρμογή του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (QE), για την εβδομάδα μέχρι τις 2 Οκτωβρίου, διαμορφώθηκε στα Ευρώ 2,294 τρισ. Η ΕΚΤ προέβη σε πωλήσεις καλυμμένων ομολόγων, αξίας Ευρώ 1,011 δισ., σε πωλήσεις Asset-Backed Securities, αξίας Ευρώ 96 εκατ. και σε αγορές εταιρικών και ασφαλιστικών ομολογιακών τίτλων, αξίας Ευρώ 1,183 δισ. Επιπρόσθετα, η ΕΚΤ, την περασμένη εβδομάδα, πραγματοποίησε καθαρές αγορές, αξίας Ευρώ 11,9 δισ., στο πλαίσιο του νέου Έκτακτου Προγράμματος Αγοράς Στοιχείων Ενεργητικού, λόγω της πανδημίας (Pandemic Emergency Purchase Programme-PEPP), με τη συνολική αξία του εν λόγω χαρτοφυλακίου να διαμορφώνεται περί τα Ευρώ 571,3 δισ.

ΓΡΑΦΗΜΑ 12

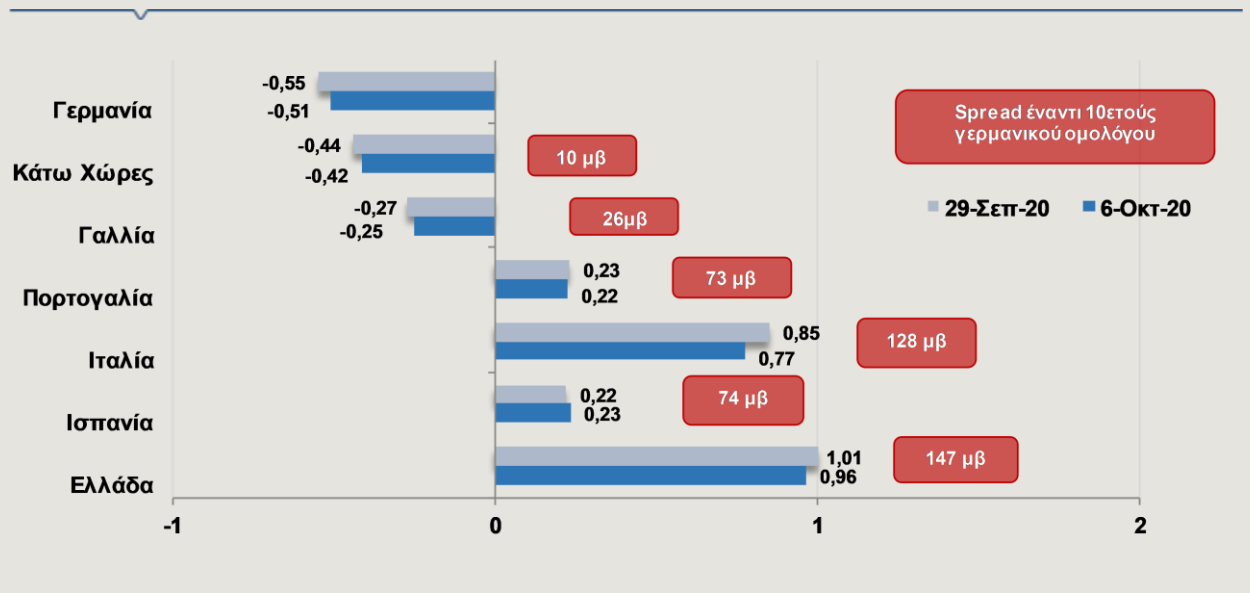
Εξέλιξη αγοραπωλησιών κρατικών ομολόγων ανά μήνα από την ΕΚΤ

Στην ελληνική αγορά ομολόγων, το εύρος της απόδοσης του δεκαετούς κρατικού ομολόγου, λήξης 18 Ιουνίου 2030, με κουπόνι 1,5%, διαμορφωνόταν, στις 6 Οκτωβρίου, μεταξύ 0,96% και 0,98%, έχοντας σταθεροποιηθεί το τελευταίο χρονικό διάστημα κάτω από το 1%. Η διαφορά απόδοσης μεταξύ του δεκαετούς ομολόγου της Ελλάδας και του δεκαετούς ομολόγου της Γερμανίας (spread) υποχώρησε στις 147 μονάδες βάσης. Παράλληλα, η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου της Γερμανίας, ως σημείο αναφοράς του κόστους δανεισμού της ζώνης του ευρώ, διαμορφώθηκε στο -0,51% (Γράφημα 13).

Πτωτικά κινούνται, σε ημερήσια βάση, οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ, με εξαίρεση το γερμανικό δεκαετές ομόλογο, η απόδοση του οποίου καταγράφει σταθεροποιητικές τάσεις. Οι προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί τις τελευταίες ημέρες, όπως προκύπτει από τις δηλώσεις αξιωματούχων, για επίτευξη συμφωνίας για το νέο δημοσιονομικό πακέτο στις ΗΠΑ φαίνεται να μην επαληθεύονται, ύστερα από την απόφαση του Αμερικανού Προέδρου για τερματισμό των συνομιλιών, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της διάθεσης ανάληψης επενδυτικού κινδύνου. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα η συγκριτικά ασφαλέστερη ευρωπαϊκή αγορά κρατικών ομολόγων να βρεθεί στο επίκεντρο της ζήτησης, ενώ σημαντική πτώση κατέγραψαν, μετά τη δημοσιοποίηση της απόφασης, οι βασικοί δείκτες στο αμερικανικό χρηματιστήριο. Σημειώνεται ότι οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ παραμένουν χαμηλά, λόγω κυρίως της στήριξης που παρέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) μέσω αγορών ομολόγων, στα πλαίσια του νέου προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP), το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή στα τέλη Μαρτίου.

Το δεκαετές ομόλογο της Πορτογαλίας, στις 6 Οκτωβρίου, κατέγραψε απόδοση 0,22%, της Ισπανίας 0,23% και της Ιταλίας 0,77%. Η διαφορά απόδοσης του δεκαετούς πορτογαλικού ομολόγου σε σχέση με την αντίστοιχη του γερμανικού υποχώρησε στις 73 μ.β., ενώ του δεκαετούς ιταλικού ομολόγου υποχώρησε στις 128 μ.β. Τέλος, η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου των ΗΠΑ διαμορφωνόταν στο 0,74%, στις 6 Οκτωβρίου.

ΓΡΑΦΗΜΑ 13
Αποδόσεις 10ετών ομολόγων (%) και spreads έναντι 10ετούς γερμανικού ομολόγου

Πηγή:
Bloomberg,
Alpha Bank

Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς

Ετήσια στοιχεία	2015	2016	2017	2018	2019	Ετήσιες Μεταβολές
ΑΕΠ (% ετήσια μεταβολή, σταθερές τιμές 2010)	-0,4	-0,2	1,5	1,9	1,9	
Ιδιωτική Κατανάλωση	-0,2	0,0	0,9	1,1	0,8	
Δημόσια Κατανάλωση	1,6	-0,7	-0,4	-2,5	2,1	
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	0,7	4,7	9,1	-12,2	4,7	
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	3,1	-1,8	6,8	8,7	4,8	
Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	0,4	0,3	7,1	4,2	2,5	
Γεν. Δκτ Τιμών Καταναλωτή (% ετ. μεταβ., μ.ο. έτους)	-1,7	-0,8	1,1	0,6	0,3	
Ανεργία (% , μέσο έτους)	24,9	23,5	21,5	19,3	17,3	
Πρωτογενές Ισοζύγιο της Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) *	0,6	3,5	3,9	4,4	4,3	
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	175,9	178,5	176,2	181,2	176,6	
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-0,8	-1,7	-1,9	-2,8	-1,4	

Δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας	2019	2020				Τριμηνιαία στοιχεία (% ετήσιες μεταβολές)
		Q4	Q1	Q2	Τελευταία διαθέσιμη περίοδος	
Οικονομική Δραστηριότητα (% ετήσια μεταβολή)						
Όγκος Λιαν. Εμπορίου (εκτός καυσίμων-λιπ/κών)	0,6	2,9	3,8	-7,4	-1,8 (Ιαν.-Ιούλ.)	
Νέες εγγραφές Επιβατηγών Αυτοκινήτων	13,2	12,2	-12,4	-54,2	-31,7 (Ιαν.-Αύγ.)	
Ιδιωτική Οικοδομική Δραστ/τα (όγκος σε χιλ. m³)	9,8	10,2	55,7	0,3	21,6 (Ιαν.-Ιούν.)	
Βιομηχανική Παραγωγή: Μεταποίηση	0,9	-1,4	1,5	-7,1	-2,6 (Ιαν.-Ιούλ.)	
Δείκτες Προσδοκιών						
Δείκτης Υπευθ. Προμηθειών στη μεταποίηση PMI	54,2	53,8	51,0	40,0	50,0 (Σεπ.)	
Δείκτης Οικονομικού Κλίματος	105,4	108,8	110,7	91,8	89,5 (Σεπ.)	
Δείκτης Επιχ/κών Προσδοκιών στη Βιομηχανία	103,6	104,1	108,6	87,6	86,5 (Σεπ.)	
Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών	-19,8	-7,1	-10,4	-31,1	-41,0 (Σεπ.)	
Πιστωτική Επέκταση, (% ετήσια μεταβολή, τέλος περιόδου)						
Ιδιωτικός Τομέας	-0,6	-0,6	0,1	0,4	1,9 (Αύγ.)	
Επιχειρήσεις (μη χρηματοπιστωτικές)	1,7	1,7	3,4	3,8	7,2 (Αύγ.)	
- Βιομηχανία	0,4	0,4	4,5	6,5	8,9 (Αύγ.)	
- Κατασκευές	-4,4	-4,4	-3,7	-4,0	-3,1 (Αύγ.)	
- Τουρισμός	3,8	3,8	3,7	1,9	9,8 (Αύγ.)	
Νοικοκυριά	-2,9	-2,9	-2,9	-2,7	-2,5 (Αύγ.)	
- Καταναλωτικά Δάνεια	-1,6	-1,6	-1,7	-1,7	-1,4 (Αύγ.)	
- Στεγαστικά Δάνεια	-3,4	-3,4	-3,4	-3,0	-2,9 (Αύγ.)	
Τιμές και Αγορά Εργασίας						
Δκτ Τιμών Καταναλωτή (% ετ. μετ., μ.ο. περιόδου)	0,3	0,1	0,4	-1,4	-1,9 (Αύγ.)	
Δκτ Τιμών Διαμερισμάτων, (% ετήσια μεταβολή)	7,2	7,5	6,6	4,1	4,1 (Β' τρίμ.)	
Ανεργία (% , μ.ο. Περιόδου, εποχ. διορθ.)	17,3	16,6	15,4	17,0	16,8 (Ιούλ.)	
ΑΕΠ (% ετήσια μεταβολή, σταθερές τιμές 2010)	1,9	0,8	-0,5	-15,2	-15,2 (Β' τρίμ.)	
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,8	1,2	-0,7	-11,6	-11,6 (Β' τρίμ.)	
Δημόσια Κατανάλωση	2,1	-1,4	1,4	-3,2	-3,2 (Β' τρίμ.)	
Επενδύσεις	4,7	14,0	-6,4	-10,3	-10,3 (Β' τρίμ.)	
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	4,8	0,7	2,4	-32,1	-32,1 (Β' τρίμ.)	
Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	2,5	-0,3	-1,1	-17,2	-17,2 (Β' τρίμ.)	

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, ΕΛΣΤΑΤ, ΙΟΒΕ, IHS Markit

* Χωρίς την επίπτωση της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

¹ Τράπεζα της Ελλάδος (Νομισματική Πολιτική 2019-2020, Ιούνιος 2020, Πλαίσιο IV.3, “Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στον τουρισμό και την οικονομία”): Άμεση συμβολή (%) του τουρισμού στο ΑΕΠ, 2019, 6,8% (Πηγή: OECD, Tourism Statistics).

World Travel & Tourism Council, (2019, Greece 2020 Annual Research: Key highlights): Συνολική συμβολή του τουρισμού στο ελληνικό ΑΕΠ, 20,8%.

ΙΝΣΕΤΕ, (“Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2019”, 1η εκτίμηση (προσωρινά στοιχεία), Σεπτέμβριος 2020): Συνυπολογίζοντας τα πολλαπλασιαστικά οφέλη, η συνολική συνεισφορά του τουρισμού στην οικονομία της χώρας το 2019 εκτιμάται μεταξύ μεταξύ € 51,6 και € 62,1 δισ., μεγέθη που αντιστοιχούν μεταξύ του 27,5% και του 33 ,1% του ΑΕΠ.

Το παρόν δελτίο εκδίδεται από την Alpha Bank και έχει αποκλειστικά ενημερωτικό χαρακτήρα. Οι πληροφορίες που περιέχει προέρχονται από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από την Alpha Bank και αποτελούν έκφραση γνώμης βασιζόμενη σε διαθέσιμα δεδομένα μιας συγκεκριμένης ημερομηνίας. Το παρόν δεν αποτελεί συμβουλή ή σύσταση ούτε προτροπή για την διενέργεια οποιασδήποτε συναλλαγής και ως εκ τούτου δεν έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες όπως, η γνώση, η εμπειρία, η χρηματοοικονομική κατάσταση και οι επενδυτικοί στόχοι ενός εκάστου των δυνητικών ή/και υφιστάμενων πελατών και δεν έχουν ελεγχθεί για πιθανή φορολόγηση του εκδότη στην πηγή ούτε και για άλλη, περαιτέρω, φορολογική συνέπεια εκ της συμμετοχής σ' αυτά. Επίσης δεν συνιστά έρευνα στον τομέα των επενδύσεων κατά την έννοια της ισχύουσας νομοθεσίας και ως εκ τούτου δεν έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νόμου για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων. Η Alpha Bank δεν υποχρεούται να επικαιροποιεί ή να αναθεωρεί το δελτίο αυτό ούτε να προβαίνει σε ανακοινώσεις ή ειδοποιήσεις σε περίπτωση που οποιοδήποτε στοιχείο, γνώμη, πρόβλεψη ή εκτίμηση που περιέχεται σε αυτό μεταβληθεί ή διαπιστωθεί εκ των υστέρων ως ανακριβής. Τυχόν δε προβλέψεις επί του παρόντος δελτίου για την πορεία των αναφερόμενων σε αυτό οικονομικών μεγεθών αποτελούν εκτιμήσεις της Alpha Bank βασιζόμενες στα δεδομένα που περιλαμβάνονται στο δελτίο. Η Alpha Bank και οι θυγατρικές της, καθώς επίσης τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα στελέχη και οι υπάλληλοι αυτών δεν παρέχουν καμία διαβεβαίωση ούτε εγγυώνται την ακρίβεια, την πληρότητα και την ορθότητα των πληροφοριών που περιέχονται και των απόψεων που διατυπώνονται στο παρόν ή την καταλληλότητά τους για συγκεκριμένη χρήση και δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση ζημία θα μπορούσε τυχόν να προκύψει σε σχέση με οποιαδήποτε χρήση του παρόντος και των πληροφοριών που περιέχει εν όλω ή εν μέρει. Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση αυτού του δελτίου ή τμήματός του πρέπει υποχρεωτικά να αναφέρει την Alpha Bank ως πηγή προελεύσεώς του